

בעזהש״ת

קול אמונה

דא״ח מכ״ק רבינו הקוה״ט זי״ע
מקרעטשניף

דא״ח שב״ק פ' משפטים תשמ״ט – מכת״י ק
שיעור תניא (פכ״ט) – כ״ח שבט תשס״א

גליון תתנ״ט

לע"נ

הרה"ח המפואר רוזף צדקה וחסד
מוהר"ר יעקב במוהר"ר שמואל יוסף

ז"ל

ריעדער

הונצה ע"י בנו שיחי

יו"ל

ע"י מערכת קול אמונה

קרעטשניף

עיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

רח' אבינועם ילין 5

ת.ד. 50163

איסור השגת גבול יודע

© כל הזכויות שמורות

סדר ועימוד

"המהודר"

(+972) 05731 53883

דא"ח שב"ק פ' משפטים תשמ"ט – מכת"ק

העולם להפליג על הדורות הקדמונים ולהמעיט את האחרונים כנגדם, אזי פן ואולי יסתפקו ח"ו אם הבית דין צדק של הדור הזה הם ג"כ בבחי' 'אלהים נצב בעדת אל' וגו', על כן הזהירה התורה הקדושה 'ובאת אל השופט אשר יהיה בימים ההם' הם שהקב"ה שורה בהם ועל ידם.

וזהו 'אלהים נצב בעדת אל' שהוא השראת השכינה אצל הדיינים כנ"ל, ובזה יתפרש המדרש ד'ואלה המשפטים' שהביא הפסוק 'מגיד דבריו ליעקב' שהקב"ה נותן בלב הבית דין צדק 'חוקיו ומשפטיו לישראל' היאך שיבררו את החוקים ומשפטים לישראל. ובוה ניהא מה שמביא רש"י הקדוש דאם הולך למשפט עכו"ם מייקר את שם האלילים, כי כמו שבקדושה הוא הכל בשמו של הקב"ה כנ"ל, כן באלף אלפי הבדלות גם משפטי העכו"ם הוא מכוח עבודה זרה, וא"כ בזה שמביא הדינים לפניהם מייקר ומשביח יותר את שם העבודה זרה כנ"ל.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כא, א). וכתב רש"י הקדוש "לפניהם' ולא לפני עכו"ם, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר את שם האלילים להשביחם. ויש לרמוז בזה ע"פ מה שדרשו במדרש (שמו"ד ל, ט) "ואלה המשפטים' הדא הוא דכתיב (תהלים קמו, יט) 'מגיד דבריו ליעקב' אלו הדברות, 'חוקיו ומשפטיו לישראל' אלו המשפטים' וכו' 'לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" (שם).

ויתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות 101) שישי השראת השכינה אצל הדיינים כמו שאמר הכתוב (תהלים פב, א) 'אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט'. והנה התורה הקדושה מזהירה לנו (דברים יז, ט) 'ובאת אל השופט אשר יהיה בימים ההם', ולכאורה הוא דבר פשוט דאי אפשר לילך לשופטים והדיינים שהיו בדורות הקודמים דהרי הם בעולם האמת. אמנם כיון שמדרך

א. 'ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר 'בקרוב אלהים ישפוט'. וברש"י: "בקרוב אלהים ישפוט' ואין בית דין קרוים אלהים אלא בשלשה, בפרק קמא דסנהדרין (ג).

חוקיו ומשפטיו של הקב"ה לשמה 'ואת צנועים חכמה', ואלו הם ש'אלה המשפטים אשר תשים 'לפניהם' שהם באו להיות גדולי ישראל עבור שלא עלו במעלות כדי להתפאר וכדומה, לכך זכו להיות מהסנהדרין ומורי הוראה בישראל, והבן.

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו' (שמות כג, יג). וכתב האור החיים הקדוש 'ולא אמר וכל אשר וגו' תשמורו, דיכוין לומר על דרך אומרם ז"ל דמנין מצוות עשה הם כנגד רמ"ח אברים של אדם, ושם"ה לא תעשה הם כנגד שם"ה גידיו. והוא מה שרמוז שלא יאמר אדם אקיים כך וכך מצוות ויספיקו לשמירתו, לזה אמר 'ובכל אשר' וגו', פירוש בכל המצוות תהיו נשמרים, ובחסרון אחד מהם תחסר השמירה לאותו אבר המכוון כנגדה'.

ועל פי זה יש לרמוז ג"כ בדרך פשטות דהנה כתיב (דברים טו, י) 'נתון נתן לו

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כא, א). יש לרמוז השייכות

והסמיכות בזה לפרשה הקודמת דמסיים בה (שם כ, כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' וגו'. דהנה פירש רש"י הקדוש "ואלה המשפטים' וכו', למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח'. וירמוז בזה גם מה שכתב הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ג הי"ב) ד'כל היגע בתלמודו בצנעה מחכים שנאמר (משלי יא, ב) 'ואת צנועים חכמה', והיינו דהלומד תורה לשמה ולא להתפאר בעיני הבריות יש לו סייעתא דשמיא להצליח בתורה ולהיות מגדולי התורה ומורה הוראות בישראל.

וזהו 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' שהוא מדרך גאווה וגסות הרוח, ואם תעלה במעלות להתפאר בגסות הרוח אזי תבוא לנפילה כידוע^ב, וסמך לזה "ואלה המשפטים' וכו' לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח', היינו אצל מה שנלמד לעיל בענין המזבח לא להתפאר בגסות הרוח, אלא ללמוד

ב. עיין על דרך זה בנועם אלימלך בפרשה ד"ה או יאמר ואלה: 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' פירוש כשתרצה לעלות על מזבח וכו' לא תעלה עם מעלות, שתחשוב בדעתך שיש לך איזה מעלות. וגם לא תלך מיד בהתחלתך במעלות ומדרגות צדיקים גמורים, רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדריגה למדריגה בהכנעה גדולה. 'אשר לא תגלה ערותך עליו' רוצה לומר דאם לא כן סופך להתגלה קלונך וערותך'.

ג. עיין בזה"ק ח"א קע: 'בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פיקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיהבו וכו', ואית בבר נש שם"ה גידין ולקבלהון שם"ה פיקודין דלאו אינון אתיהיבו למעבד'.

שהמצוות חשובות בעיניכם ואתם עושים בשמחה כי אתם מחכים ומצפים להם באהבה רבה, וממילא 'תשמרו' כפשוטו מכל מיני נגעים ופגעים בעולם הזה, דעל שמחת המצוה יש שכר בעולם הזה.

או יאמר 'ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך' ולכאורה הלא עבודה זרה היא בכלל 'ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו' דשמירת כל התורה כולה, ואדרבה כל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה, ומהו שפירש ופירט אותה.

ואפשר בפשטות מדיוק הלשון 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'

ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשיך' וגו', דהנה 'היום לעשותם' כתיב, ד'היום לעשותם' בעולם הזה ו'למחר לקבל שכרם' בעולם הבא (עירובין כב.), ד'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט:), אמנם על השמחה של מצוה יש שכר גם בעולם הזה כידוע^ה, וזהו 'נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו' אלא תעשהו בשמחה 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך' גם בעולם הזה.

ועל פי זה יתפרש כאן 'ובכל אשר אמרתי אליכם' שהם כל המצוות כנ"ל באור החיים, 'תשמרו' מלשון 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לו, יא)¹, היינו תצפו ותשמחו בהם דמזה ראייה

ד. 'מאי דכתיב (דברים ז, יא) 'אשר אנוכי מצוך היום לעשותם', 'היום לעשותם' ולא למחר לעשותם, 'היום לעשותם' למחר לקבל שכרם. וברש"י ע"ז ג. 'היום לעשותם' בעולם הזה.

ה. עיין בנחל אשכול קהלת ח, טו: 'נקדים מ"ש הרב זרע ברך כי הנה 'שכר מצוות בהאי עלמא ליכא', ואמרו רז"ל (עירובין כב.) 'היום לעשותם' (דברים ז, יא) ולמחר לקבל שכרן', והכתוב עצמו (שם, יב-יג) גמר אומר 'והיה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד ואהבך וברכך וברך פרי בטנך' וגו', והני בעולם הזה הם, ואיך יכוננו יחדיו לומר 'היום לעשותם והיה עקב' וגו' והם דברים הפוכים. אמנם הענין הוא כי שכר המצוות עצמן בגופן שלהם הוא דוקא לעולם הבא, אבל השמחה אשר ישמח האדם בעשיית המצוות, שכרה שלם ישלם בעולם הזה, וז"ש 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרן', אמנם 'והיה עקב' וגו', אין 'והיה' אלא לשון שמחה (ב"ר מב, ד), דהיינו שמחת המצוה יש לה שכר בעולם הזה 'וברכך וברך פרי בטנך' וכו', עכת"ד. וע"ע בחדרי בטן פר' עקב אות טז: 'בעבור השמחה שהוא שמח בקיום המצות ועמלו בתורה על זה קובע לו ה' שכר שלם בהאי עלמא, דזה יקרא שכר ואינו צדקה דאינו חייב לעבוד בשמחה'. וע"ע שם אות יז, ובמדבר קדמות מערכת צ אות יג.

ו. ראה ברש"י שם: 'שמר את הדבר' היה ממתין ומצפה מתי יבוא, וכן 'שומר אמונים' (ישעיה כו, ב) וכן 'לא תשמור על חטאתי' (איוב יד, טז) לא תמתין.

ז. עיין בקידושין מ. ובשבועות כט.

ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך (שמות כג, כה). יש לרמוז בפשטות דהנה אמרו חז"ל (ע"ז י"ט): ד'כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו' וכו',¹¹ וגם אמרו (ברכות לב): 'מתוך שחסידים הם [ששוהין רובו של יום בעבודת ה' ותפילה] תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת', וגם 'מלאכתן נעשית על ידי אחרים' (שם לה:)¹². וזהו 'ועבדתם את ה' אלהיכם' דכשכל מגמת חייו הוא לעבוד את ה', אזי אל תשאל מהיכן ירק זה חי, דהבטיחה תורה 'וברך את לחמך ואת מימך' שתבוא הברכה מן השמים, וגם 'והסירותי מחלה מקרבך' שלא יוצרך להתרפאות על ידי רופא בשר ודם, אלא על דרך 'ולכל בשרו מרפא' (משלי ד, כב),

ד'תזכירו' משמע לאו דוקא לעבוד עבודה זרה ממש ח"ו, אלא אפילו רק להזכיר מהם אסור, ועל דרך שאמר הכתוב (דברים יג, ט) 'לא תאבה לו' חוץ מ'לא תשמע אליו' (שם). וגם שלא יפסח על שתי סעיפים כאשר אמר אליהו הנביא (מלכים א יח, כא) 'עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים', דמצד אחד יקיים כל התורה, ומצד השני ח"ו יאבד הכל בבחי' 'חוטא אחד יאבד טובה הרבה' (קהלת ט, יח), ועל זה הזהירה התורה הקדושה 'ובכל אשר אמרתי אליכם' שהם כל המצוות 'תשמרו' אך באופן ד'שם אלהים אחרים לא תזכירו' היינו בתנאי שלא יפסח על ב' הסעיפים ולא יאבה וירצה צד אחר כלל.

ח. 'אמר רבי יהושע בן לוי דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו, כתוב בתורה דכתיב (דברים כט, ח) 'ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשו'. שנוי בנביאים דכתיב (יהושע א, ח) 'לא ימוש ספר התורה הזוה מפיק והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל'. משולש בכתובים דכתיב (ההלים א, ב-ג) 'כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח'.

ט. 'רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנאמר (ישעיה סא, ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם' וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן שנאמר (דברים יא, יד) 'ואספת דגנך'.

י. 'כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא'. ועיין בעירובין נד. 'חש בראשו יעסוק בתורה וכו', בגרונו יעסוק בתורה וכו', במעיו יעסוק בתורה וכו', בעצמותיו יעסוק בתורה וכו', חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר 'ולכל בשרו מרפא'. אמר רב יהודה ברבי חייא בא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם. מידת בשר ודם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה, אבל הקב"ה אינו כן, נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר 'ולכל בשרו מרפא'.

ובדרך אפשר זהו שנאמר 'ועברתם את ה' אלהיכם' בלשון רבים, דעבודה שהוא התפילה מתקבלת ועולה יותר ברבים כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה.) על הכתוב (איוב לו, ה) 'הן אל כביר לא ימאס' דמדבר בתפילת רבים, וכתוב 'הן אל כביר ולא ימאס כביר כח לב', דמדבר בתפילה ברבים בעבודה שבלב כראוי, ואזי יזכה לשולחן מלכים ויתקיים 'וברך את לחמך ואת מימך' כמו שהיה אצל המזבח שאש ירדה מן השמים, וזהו בחינת 'וברך את לחמך ואת מימך' השפעה בפרטות בסייעתא דשמיא, וגם 'והסירותי מחלה' וגו', שיוכל לפעול אצל הקב"ה בשעת שולחנו רפואה לכל נגע ומחלה, וכידוע כמה מעשיות בזה מתלמידי הבעש"ט הק' ג"ע.

גם בפייט של יום הכיפורים^{יא} 'למוד דתך מרפא לכל בשר'.

או יאמר במה שהתחיל בלשון רבים 'ועברתם את ה' אלהיכם' וגו', ומסיים בלשון יחיד 'וברך את לחמך ואת מימך'. דהנה אמרו רז"ל (ברכות כו:) ד'תפילות במקום תמידין תקנום', היינו שהתפילה הוא במקום עבודת הקרבנות, ובמקום אחר אמרו (שם נה.)^{יב} דשולחנו של אדם הוא כמזבח המכפר עליו, ויש לדקדק מה דמשמע מדבריהם שהתפילה הוא כעולה וכקרבן ואף שולחנו מכפר עליו כקרבן. ויש לרמוז דכיון שעבודה שבלב הוא תפילה^{יג}, ובאם עבודתו בעבודת הלב שזו התפילה הוא בשלימות אזי זוכה ששולחנו הוא במקום מזבח, ושנים יחד מכפרים וממשיכים ההשפעות לעולם.

שיעור בספר התניא (פכ"ט) - כ"ח שבט תשס"א

אך עוד אחת צריך לשית עיצות בנפשות הבינונים. כבר למדנו בפרקים הקודמים מה נקרא בינוני אצל התניא, שאין אצלו שום מחשבה

יא. פיוט 'אליך ועדיך יבוא כל בשר' בחזרת הש"ץ לשחרית דיו"כ.
יב. 'כתיב (יהוקאל מא, כב) 'המזבח עץ שלוש אמות גובה', וכתוב (שם) 'וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'', פתח במזבח וסיים בשולחן, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו, כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו.
יג. ראה בתענית ב. 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא, ג), איזו היא עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפילה'.

צריך פרנסה ולכן הוא צריך לדבר את הדברים האלו, אבל דברים בטלים הינם דברים בעלמא שאינו מדבר לשום תכלית רק כדי שיוכל לדבר עם רעהו, ואיתא ברמב"ם שעובר בזה על עשה ולא תעשה.

או שעבר על עבירות אחרות, כגון שלא שמר את עיניו או את מחשבתו או את דיבוריו או מעשיו, ולא קיים קדש עצמך כמותר לך שהוא דאורייתא, כמו שכתוב 'והתקדשתם והייתם קדושים' (ויקרא כ, ז), וכל דבר שאדם עושה בדברי גשמיים בענייני העולם הזה צריך להיות הכל לשם שמים, כמוכא בשו"ע או"ח סימן רל"א שכל מעשיו יהיו לשם שמים, ואם אוכל ושותה להנאת גופו אינו משובח, ושאר תאוות שעושה להנאת גופו הרי זה מגונה, ורק אם אדם נוהר בכל המצוות הוא נשמר בכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו.

וזהו 'ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו', שרק אם אתם מקיימים את כל התורה כולה אזי תשמרו, כי כל רמ"ח מצוות ושם"ה ל"ת מרומז על רמ"ח אברים ושם"ה גידים, ואם אתם מקיימים את כולם אז תשמרו.

ובדרך זה נראה לי לפרש את הפסוק 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה'

דיבור ומעשה שלא על פי תורה, ואם נופל איזה מחשבה נגד רצון הבורא הוא מכניעו ומבטלו מיד, ולא רק שלא מדבר דיבורים אסורים אלא שלא היה רגע אחת שביטל מעסק התורה, כי אם היה אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק נקרא גם כן רשע, ובינוני הוא אחד שלא נקרא עליו שם רשע כלל.

האור החיים הק' מפרש עה"פ 'ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו' (שמות כג, יג), על דרך שאמרו חז"ל כי רמ"ח מצוות עשה ושם"ה לא תעשה הם נגד רמ"ח איברים ושם"ה גידים שבאדם, וכל מצוה יש לה כח על אבר אחד, חוץ ממה שע"י קיום המצוה מתלווה אליו שורש המצוה בעולם העליון שיהיה לו הצלחה על איזה דבר, גם בשלימות רמ"ח איברים ושם"ה גידים יש בשורש כל מצוה שמורה על איבר אחד.

ולפעמים כואב לאדם איזה איבר, וזהו מכיוון שכל מצוה מגין על איבר אחד, והוא אינו נוהר באחד מהמצוות מהדברים שקלים בעיני העולם, וכגון שמדבר דברים בטלים, ולא דוקא שקר או ליצנות, אלא דברים בטלים היינו דברים שאין להם שום תכלית, כי כל דבר צריך להיות לה תכלית, או בתורה ועבודה, או שאדם

בדרך זה שהמוח יהיה שליט על הלב, ובדברים גשמיים רואים זה מהר מאוד, שאדם שפוגע בו איזה דבר, כגון שיש לו משפט או שצריך לעבור ניתוח או שאר צרה ל"ע, אזי בשעה שהוא מהרהר בזה מתחיל הלב לדפוק חזק, כי ע"י הרהור המוח נמשך אל הלב, כי גם אם האדם מגושם והנשמה שבמוח אין עובדת אצלו, אזי גם כן הולך המוח והלב יחד מטבע הגוף.

אמנם במוח יש כוח אלוקי ממעל שהיא הנשמה, והיא אינה עובדת מאליה כי היא כנר של שמן זית שרק אם מדליקים אותו הוא בוער, וכך הנשמה יכולה לבעור בה האור ע"י עוד דף גמרא ועוד תפילה, כי עי"ז מקבלת הנשמה כוחות שהלב לא תוכל להתגבר על המוח, וזהו העבודה של בר ישראל שהנשמה שבמוח תהיה שליט על הלב.

וכמו אדם שאם אוכל ושותה יש לו כוח ואם לא אין לו כוח, כך רק אם האדם לומד תורה לשמה ומתפלל ומוסר נפשו בכל ענייני עבודת ה', מקבלת הנשמה כוח להיות שליט על הלב, אבל אם נשמתו סגורה וכבויה נתחזק החומריות שבלב, וזהו בבחינת שפחה תירש גבירתה, שבמקום שהלב יעשה מה שהמוח חפץ היא מורה לה מה לעשות.

רופאך' (שמות טו, כו), אשר רש"י ז"ל הקשה בוודאי כאשר לא ישים למה לרפואה, ויש לומר שהנה כל מחלות הגוף שורשם ממחלות הנפש כאמור, וכיוון 'כי אני ה' רפאיך' ברפואת הנפש, במילא לא יהיה כך שום מחלה מחולי הגוף.

אשר לפעמים ועיתים רבים יש להם טמטום הלב שנעשה כאבן ולא יכול לפתוח לבו בשום אופן לעבודה שבלב זו תפילה, וגם לפעמים לא יוכל להילחם עם היצר לקדש עצמו במותר לו מפני כבידות שבלבו. שהוא היה רוצה לא להרגיש טעם בתאוות העולם הזה אפילו המותרים ולא רק האסורים, אבל אינו יכול כי הוא מגושם מאוד, וכן אם אדם מרגיש שאינו יכול להרגיש טעם בעבודת ה', זהו מחמת כבידות שבלבו.

כי ההבדל בין היהודי לגוי ובין אדם לבהמה הוא, שגוי אין לו מחשבה בראשו והכל הולך אחר תאוות ליבו, וכן היא דרך הבהמה, שרוצה רק לאכול ולשתות וללכת במקום שליבה חפץ, כי לבהמה אין מח, וכמו שהיה המלמד אומר בחיידר לנער שלא רצה ללמוד, הינך בהמה בצורת אדם, כי האדם נברא

משה רבינו 'בנערינו ובזקנינו נלך' שמות י, ט, ואם מתרגלים מימי הנערות לאכול שאקאלאד וכל מיני מתיקה, ואצל הבחורים בישיבות אם מתרגלים על שאר תאוות האכילה, אזי אין יודעים בכלל שכל האוכל הוא דבר שצריכים ולא דבר שרוצים.

ובאמת מוכרחים לאכול כי כך ברא ה' את העולם כדי להעלות את הניצוצות הקדושים כדאיתא בצעטיל קטן להרבי ר' אלימלך זי"ע, אבל ללמוד רוצים, ולא שמוכרחים ללמוד אלא שרוצים ללמוד, כי אם אין לומדים נחשב כבהמה, ורק בזה נחשב אדם כאדם, ואם לאו אין הוא בכלל אדם, וכמו שיתפשט האדם ערום, אשר כל אחד מבין שאין הוא עושה טובה לשום איש כשהוא לובש מלבושיו, אלא שאם הוא עומד ערום הרי הוא כבהמה, וכן הוא אדם שאין בו תורה, אבל תלמידי חכמים אשריהם בעולם הזה וטוב להם לעולם הבא.

היום איכשר דרא בהרבה דברים, ולכן הרבה פעמים כשאני מדבר לבחורים אני אומר להם את המציאות כפי שהמצב כהיום, שבחור שיודע ללמוד אין לו דאגה משידוכים, פעם היה שאם היה לבחור כסף או שאביו אדם מכובד או שהוא מיוחס היה רוצים

איתא בגמרא (מנחות לו.) 'סח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה', כי כל העניין של הנחת תפילין שהלב והמוח יהיו אחת, וכדאיתא בגמרא (שם) 'כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש, וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד, דאמר קרא 'והיו לטוטפת בין עיניך' כל זמן שבין עיניך יהו שתיים, כי אם יחלצו של יד קודם נמצא של ראש עומד לבדו, וכל זמן שבין עיניך צריך להיות שתיים, כי המוח צריך להיות תמיד ביחד עם הלב.

וכמו שאנו אומרים שאנו מניחים תפילין של יד כדי לשעבד בזה תאוות ומחשבות ליבנו לעבודתו יתברך שמו, ועל הראש נגד המוח שהנשמה שבמוחי ושאר חושי וכוחותי יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו, דהיינו שיהיה המוח שליט על הלב.

וזהו העניין של התבוננות, שאדם לומד קודם התפילה תניא או שאר ספרים, וע"י ההתבוננות שמגעת מהמוח ירגיש הלב בזה.

דרכי הרבה פעמים לשאול את הילדים אם הוא רוצה ללמוד או שיותר חפץ הוא לאכול, ובדרך כלל הילד נשאר לשתוק ואינו יודע מה לענות, כי צריך להתחיל מימי הנעורים כמו שאמר

ומדוע צריך שניהם, כי לא תמיד יש את הרצון, כי אכן בשעה שאינו כל כך מגושם ושומר את המחשבה דיבור ומעשה ואוכל כיהודי וכדומה, אזי אם לומדים ספרי חסידות יש לו רצון להיות יהודי, אבל אם הולכים ברחוב ומדברים דברים בטלים, וכל עסקי הבל שיש בין אחד לרעהו או מחלוקת כללית מתערב בזה כמו שהיה עסקו שלו, ובאמת מה זה עסקו שלו, והרי במילא אינו יכול לעזור וכל מחלוקת בא מצד הם"א, וכשנמפל לאלו הדברים או בשאר דברים שבין אדם לחבירו, אז אין הרצון להתנהג כיהודי, ורק מוכרח הוא להתפלל או ללמוד.

אבל אם לומד ספרי מוסר כגון 'ראשית חכמה' 'חובת הלבבות' 'מסילת ישרים' 'ארחות צדיקים' 'אור הישר' נופל פחד עליו, ומתחיל בתחילה ביראת העונש, שרואה שאין ממתין לו שולחן ערוך בכל טוב למעלה אם יעשה כל מה שליבו חפץ, ומוכרחים ללמוד.

ולכן צריך ללמוד ספרי מוסר, שגם בשעה שאין נפש האדם חפיצה בזה אם לומד מוסר מביאו לזה שמוכרח לשבור את תאוות נפשו, אבל לא זה התכלית לעשות המצוות מתוך כורח ויראת העונש מפני הגיהנום, ולכן צריך

להשתדך עמו, אבל היום אין עומדים לא על ממון ולא על כבוד ולא על ייחוס, אלא דבר ראשון ששואלים אם הוא בחור שיושב ולומד ואם גם אחר החתונה ימשיך ללמוד, כי לימוד התורה נהיה בעולם ב"ה הדבר היקר ביותר.

ולכן אני חוזר ואומר תמיד לילדים, 'ללמוד רוצים, לאכול מוכרחים', 'ללמוד רוצים, לאכול מוכרחים', עד שייחקק בתוכו שכך הוא האמת, כי אין יכולים לרמות את השי"ת, ודרך העולם שאם רוצים להחזיק קשרי ידידות אם השני, אז גם השני רוצה להחזיק קשרי ידידות איתו, כך אם האדם רוצה ללמוד את התורה אז התורה מתרצה לבוא אליו, אבל אם לימוד התורה הוא אצלו בבחינת כורח, אזי גם התורה אינה חפיצה להיכנס בקרבנו, כי אינה מרגשת אצלו כבן בית.

עוד דבר שאני אומר תמיד בדרך זה, שיש ללמוד גם ספרי מוסר וספרי חסידות, כי אם לומדים ספרי מוסר רואים שמוכרחים להיות יהודי, - החתם סופר זי"ע שאמרו עליו שהיה בעל גילוי אליהו, והעיד על עצמו שיום שלא למד מוסר הרגיש זאת בנפשו, אפילו שהיה מלאך אלקים -, ואם לומדים ספרי חסידות רוצים להיות יהודי.

שגם מי שהיה על הציון הק' של הרבי ר' אלימלך גם כן לא ימות בלא תשובה, ומשום זה כל העולם נוסעים בכ"א אדר לליזענסק, ואמר זקה"ק זי"ע וכי משום זה צריך לנסוע על הציון כדי שלא למות בלא תשובה, דהיינו שמפחדים מפני הגיהנום, צריך לנסוע על ציונו של הרבי ר' אלימלך זי"ע כדי שנוכל להיות עם תשובה.

גם כן ללמוד ספרי חסידות שיהיה לו הרצון להתנהג כיהודי.

זקני הרה"ק הרבי ר' ארון לייב מפרימישלאן זי"ע, אמר שמי שהכיר את הרבי ר' אלימלך זי"ע לא מת בלא תשובה, ובנו הרבי ר' מאיר'ל זי"ע היה אז נער וכשמעו זאת בכה מאוד, ואמר, אבא, האם אני שלא הכרתי את הרבי ר' אלימלך אמות בלא תשובה, אז אמר הרבי ר' ארון לייב